

АЛЕКСАНДАР МАТКОВСКИ И АЛБАНСКАТА ХЕРАЛДИКА

Јован Јоновски

Македонско грбословно друштво,
Претседател и главен хералд
<https://orcid.org/0000-0003-2448-3441>

УДК 929.6(496.5)(049.3);
929.6:929Матковски,А.
<https://doi.org/10.47763/mher2219014j>

Рецензирана статија

АПСТРАКТ

Статијата на Александар Матковски „Албански грбови во минатото“ објавена на албански јазик во Приштина во 1969 година, на 69 страници со 27 илустрации, најверојатно е прво дело за албанската хералдика. Матковски статијата ја подготвува во период кога ја подготвува и книгата „Грбовите на Македонија – прилог кон македонската хералдика“, од која и го црпи најголемиот дел од материјалот. Се повикува на изворите во кои го бара и го наоѓа и македонскиот грб, а во кој е присутен или грб на Албанија или на семејството Кастриоти(ќ) и Дукаѓини(овиќ). Дополнително има само уште три дела: Животот на Скендербег од Барлети од 1508-10, Благородништвото во кралството Далмација од Фридрих Хајер од 1873 година, и Благородништвото во Хрватска и Славонија од Иван Бојничич од 1899 година. Двете последни се всушност делови од Големиот и општ грбownik на Јохан Зибмахер. Во секој случај, како со македонската хералдика така и со албанската ќе поминат повеќе од четири децении по делата на Матковски пред да се појават нови и продлабочени познавања на овие теми. Ова го прави Матковски вистински пионер и визионер во неговата научна работа.

Клучни зборови: Албански грб, Александар Матковски, Албанска хералдика, Кастриоти, Дукаѓини.

ALEKSANDAR MATKOVSKI AND ALBANIAN HERALDRY

Jovan Jonovski

Macedonian Heraldic Society,
President and Chief Herald
<https://orcid.org/0000-0003-2448-3441>

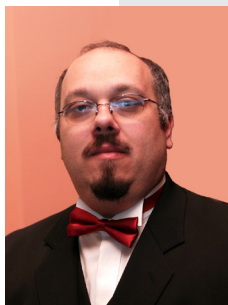
UDC 929.6(496.5)(049.3);
929.6:929Matkovski,A.
<https://doi.org/10.47763/mher2219014j>

Peer-reviewed article

ABSTRACT

Aleksandar Matkovski's article "Albanian coats of arms in the past" published in Albanian in Pristina in 1969, on 69 pages with 27 illustrations, is probably the first work on Albanian heraldry. Matkovski is preparing the article at a time when he is also preparing the book "Coat of arms of Macedonia - a contribution to Macedonian heraldry", from which he draws most of the material. He refers to the sources in which he searches for and finds the Macedonian coat of arms, and in which there is either the coat of arms of Albania or of the Kastrioti(c) and Dukagjini(ovic) family. In addition there are only three other works: *The Life of Skanderbeg* by Barletti from 1508-10, *The Nobility in the Kingdom of Dalmatia* by Friedrich Heyer from 1873, and *The Nobility in Croatia and Slavonia* by Ivan Bojnić from 1899. The last two are actually parts of Johann Siebmacher's *Great and General Armorial*. In any case, both with Macedonian heraldry and Albanian heraldry, more than four decades will pass after Matkovski's works before new and in-depth knowledge of these topics appears. This makes Matkovski a true pioneer and visionary in his scientific work.

Keywords: Albanian coat of arms, Aleksandar Matkovski, Albanian heraldry, Kastrioti, Dukagjini.



Академик Александар Матковски (сл. 1) е значаен академски работник во повоена Македонија, кој на македонската јавност ѝ е најпознат како прв научник кој посериозно и пообемно се занимавал со хералдика во Македонија и особено со грбовите на Македонија. Тој своите истражувања на оваа тема ги објавил во 1970 година во книгата „Грбовите на Македонија - прилог кон македонската хералдика“ (Матковски 1970). Ова негово дело често е цитирано од истражувачите на илирската хералдика и до денешен ден.



Сл./Fig. 1

Матковски бил роден во Крушево, на 30.5.1922 година. Учителската школа завршил во Скопје, а дипломирал на Педагошката школа во Белград и на Филозофскиот факултет (група историја) во Скопје во 1951 година. Во 1957 година, докторирал на Филозофскиот факултет во Загреб. Во 1961 година дипломирал и на Филолошкиот факултет во Белград - група за ориентална филологија во 1961 г. Од 1955 година работел во Институтот за национална историја сè до пензионирањето во 1987 година. За дописен член на МАНУ бил избран во 1986 година, а за редовен член во 1991 г. Починал во Скопје, на 15.4.1992 година (Младеновски 2009, 928).

За хералдика и особено за земските грбови на Македонија се заинтересирал некаде во 1963 година (Матковска 2001). Следата година заминал во Босна да го истражува Фојничкиот грбовник (Матковски 1969b). Почнувајќи од 1968 година пишувал статии на хералдички теми за разни списанија.

Додека работел на книгата „Грбовите на Македонија“ со работен наслов „Стариот земски грб на Македонија и други македонски грбови“ (Матковски 1968), паралелно пишувал и други статии за хералдика, како што е за „Хералдичко претставување на Отоманската Империја во Европа“ објавена во Гласник ИНИ 1969, XII, 1-2 (Матковски 1969a).

Друга особено значајна негова статија е посветена на албанскиот грб. Таа е објавена на албански јазик во Пришти-

Academician Aleksandar Matkovski (fig. 1) is a significant scholar in post-war Macedonia who is best known to the Macedonian public as the first academic who dealt more seriously and extensively with heraldry in Macedonia and especially with the coats of arms of Macedonia. He published his research on this topic in 1970 in the book “The Coat of Arms of Macedonia - a Contribution to Macedonian Heraldry” (Матковски 1970). This work is often cited by researchers of Illyrian heraldry to this day.

Matkovski was born in Krushevo on May 30, 1922. He finished the teacher’s school in Skopje, and graduated from the Pedagogical School in Belgrade and the Faculty of Philosophy (group of history) in Skopje in 1951. In 1957 he received his doctorate at the Faculty of Philosophy in Zagreb. In 1961 he also graduated from the Faculty of Philology in Belgrade - Oriental Philology group in 1961. Since 1955, he worked at the Institute of National History until his retirement in 1987. He was elected a corresponding member of Macedonian Academy of Science and Art (MANU) in 1986, and as a full member in 1991. He died in Skopje on April 15, 1992 (Младеновски 2009, 928).

Matkovski became interested in heraldry and especially in the land coats of arms of Macedonia sometime in 1963 (Матковска 2001). The following year he went to Bosnia to research the Fojnica armorial (Матковски 1969b). Starting in 1968, he wrote articles on heraldic topics for various journals and magazines.

While he was working on the book “The Coat of Arms of Macedonia” with the working title “The Old Coat of Arms of Macedonia and Other Macedonian Coats of Arms” (Матковски 1968), he also wrote other articles on heraldry such as “Heraldic Representation of the Ottoman Empire in Europe” published in Journal of Institute of National History - Гласник ИНИ 1969, XII, 1-2 (Матковски 1969a).

Another particularly significant article is dedicated to

Aleksandar Matkovski

STEMAT SHQIPTARE NË TË KALUARËN

Hy rje

Duke hulumtuar nëpër arkivet e bibliotekat e Evropës Perëndimore e të Jugosllavisë, ku hulumtoja stemat maqedonase, hasja edhe në stema shqiptare dhe turke dhe e pashë të udhës t'i mbledh edhe ato për shkak se e dija se as për stemat maqedonase, as për turket, e as për shqiptaret nuk është shkruar. Rezultat i hulumtimit të këttillë që zgjati disa vite, janë botimet e librave e të artikujve: *Stemat maqedonase në të kaluarën, botim i Institutit të historisë nacionale në Shkup, Paraqitje heraldike e Imperialorisë osmane në Evropën Perëndimore, botuar në Glasnik të Institutit të historisë nacionale në Shkup dhe Stemat shqiptare në të kaluarën. Me sa di unë për stemat shqiptare nuk ka shkruar deri tani askush as në vendin tonë, as në Evropë, që do të thotë se ky është kontributi i parë për heraldikën shqiptare.*

Por, këtë artikull nuk e konsideroj kurrsesi si të plotë, respektivisht nuk mendoj se janë hulumtuar të gjitha stemat shqiptare. Besoj, madje jam edhe i bindur, se mund të gjenden edhe shumë stema të tjera shqiptare; por për një punë të këttillë do të nevojiten hulumtime speciale. Stema të tjera shqiptare mund të kërkohen në burimet shqiptare, e posaçërisht në Itali, ku patë ikur një numër i madh feudalësh shqiptarë pas pushtimit turk të Shqipërisë dhe ku botoheshin libra të ndryshëm në formë memoarësh, udhëpërshkrimesh dhe historish, në të cilat botoheshin edhe stemat, qoftë të disa familjeve feudale shqiptare, qoftë stema territoriale shqiptare. Përsa u përket burimeve jugosllave, ato janë thuajse tërësisht të hulumtuara dhe nuk besoj se në to do të mund të zbulohen stema të reja shqiptare. Edhe pse ky studim nuk i ka mbledhur e studjuar të gjitha stemat shqiptare, besoj se do të jetë nxitje e bazë për studimin e mëtejshëm në këtë drejtim dhe një kohë të gjatë mund të shërbejë si udoracak i vetëm i heraldikës shqiptare.

Сл./Fig. 2

на, во 1969 година (Matkovski 1969) (сл. 2). Статијата е со наслов „Албански грбови во минатото“ и е невообичаено долга. Зафаќа дури 69 страници (89-158) и практично претставува своевидна монографија. Оваа статија е прво дело кое научно се занимава со албанските грбови, па така академик Матковски со право може да се смета не само за основоположник на македонската туку и на албанската хералдика како наука. Нашата статија има за цел да го разгледа и обработи ова подзаборавено дело со што ќе се оддаде заслужено признание на овој наш голем научник.

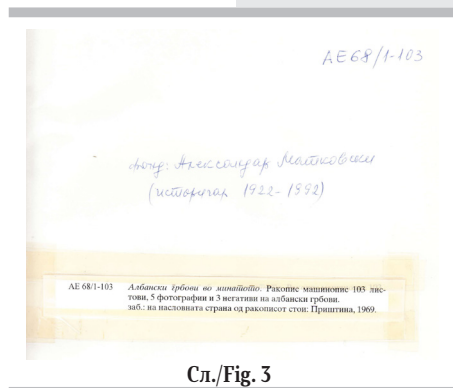
„Албански грбови во минатото“ е напишана на македонски јазик. Нејзиниот оригинален текст се наоѓа во оставината на Матковски во МАНУ. Во папката бр. АЕ 68/1-103 се наоѓа текстот со 97 страници чукани на латинична машина за пишување и апстракт на 6 страници на кирилица, заедно со 5 фотографии и 3 негативи на грбови од Албанија (Матковски 1969с) (сл. 3). За жал, не е познато кој ја превел статијата на албански јазик. Има малку надополнувања во издадениот текст, што најверојатно се случило во процес на подготовката на статијата за објавување.

Статијата има 27 црно-бели илустрации од кои 10 се дадени во негатив. За илустрациите за кои имаме оригинален извор ќе ги дадеме во оригиналните бои. Дополнително се дадени цртежи за видовите на штитот и за хералдичкото претставување на бои со шрафура, како и другите елементи на грбот.

Оваа статија всушност, претставува еден вид верзија на книгата „Грбовите на Македонија“ приспособена на темата за албанскиот грб. Имено, покрај структурата и поголемиот дел од материјалот се преземени од „Грбовите на Македонија“ вклучувајќи ги и насловите. За целите на оваа статија, ние го користевме претежно оригиналниот текст на статијата „Албански грбови во минатото“ на македонски јазик од оставината на Матковски во МАНУ.

АЛБАНСКИ ГРБОВИ ВО МИНАТОТО

Во воведот на статијата, Матковски пишува



Сл./Fig. 3

the Albanian coat of arms. It was published in Albanian in Pristina in 1969 (Matkovski 1969) (Fig. 2). The article is entitled “Albanian Coats of Arms in the Past” and is unusually long. It covers as many as 69 pages (89-158) and is practically a monograph. This article is the first work that scientifically

deals with Albanian coats of arms, so Academician Matkovski can rightfully be considered not only the founder of Macedonian, but also of Albanian heraldry as a science. Our article aims to review and process this forgotten work, which will give deserved recognition to this great scientist.

“Albanian Coats of Arms in the Past” is written in the Macedonian language. Its original text can be found in Matkovski’s legacy at MANU. Folder no. АЕ 68/1-103 contains the 97-page typewritten text in Latin and a 6-page abstract in Cyrillic, together with 5 photographs and 3 negatives of coats of arms from Albania (Matkovski 1969c) (Fig. 3). Unfortunately, it is unknown who translated the article into Albanian. There are a few additions to the published text, which most likely occurred in the process of preparing the article for publication.

The article has 27 black and white illustrations, 10 of which are given in negative. For those illustrations for which we have an original source, we will provide them in the original colors. In addition, there are drawings for the types of the shield and for the heraldic representation of colors with hatching, as well as other elements of the coat of arms.

This article is actually a kind of version of the book “Coat of Arms of Macedonia” adapted to the topic of the Albanian coat of arms. Namely, in addition to the structure, including the titles and most of the material are taken from “Coat of Arms of Macedonia”. For the purposes of this article, we used mostly the original text of the article “Albanian Coats of Arms in the Past” in the Macedonian language from Matkovski’s legacy at MANU.

ALBANIAN COATS OF ARMS IN THE PAST

In the introduction of the article, Matkovski

дека ова е веројатно прво дело за албанската хералдика. Тој укажува дека статијата, која се јавува како последица на неговото истражување во библиотеките на Југославија и Западна Европа каде што ги барал македонските грбови, а каде што, меѓу другите среќавал и албански грбови (M 2; A 89). (Во понатамошниот текст, статијата на македонски (Matkovski 1969c) е претставена со M, а статијата на албански (Matkovski 1969) со A.) Matkovski исправно претпоставил. Првата книга за албанска хералдика ќе биде објавена во Тирана, дури во 2000 година од Ѓин Варфи (Varfi 2000), во чија библиографија се јавува и предметната статија од Matkovski.

Статијата е поделена во три поглавја. Првото поглавје е поделено на три поднаслови. Првиот поднаслов е: *Дали балканските народи имале државни или земски грбови пред доаѓањето на Турците?* Текстот е преземен во целост од истоименото поглавје од книгата „Грбовите на Македонија“. Во него се тврди дека било докажано дека јужнословенските земји, вклучително и Албанија немале државни и територијални грбови пред доаѓањето на Турците (M 3; A 93).

Во вториот поднаслов: *Западноевропско хералдичко влијание во Албанија и појава на албанските грбови*, Matkovski опишува три бранови на европско хералдичко влијание во Албанија: Првиот бран се Крстоносни војни (1080-1108), вториот – Солунското Царство (1204) и третиот - времето на Скендербег (1479). Овде, Matkovski заклучува дека првите семејни грбови во Албанија се оние на Кастриоти, Дукаѓини и Мусаки. Во текстот што следува ќе ја користиме оваа форма на презимињата, традиционална за албанскиот јазик, но ќе бидат дадени и формите како што се пишани во самите грбовници, претставени според правописот за транскрипција на српско-хрватските презимиња на македонски јазик.

Во третиот поднаслов: *Дали имало албански грбови во првите западноевропски збирки грбови*, Matkovski опширно ги опишува грбовниците на Улрих Рихтентал (1420), Груненберг (1483), Минстеровата Космографија (1544), Виргил Солис (1555), за на крајот сепак да заклучи дека во нив нема албански грбови. Само во Зибмахер (1605) наоѓа албански грбови, без да ги опише овде (M 10; A 97).

Второто поглавје е насловено *Албанските*

writes that this is probably the first work on Albanian heraldry. He points out that the article, it appears as a result of his research in the libraries of Yugoslavia and Western Europe for Macedonian coats of arms, and where, among others, he found Albanian coats of arms (M 2; A 89). (In the following text, the article in Macedonian (Matkovski 1969c) is represented by M, and the article in Albanian (Matkovski 1969) by A). Matkovski assumed correctly. The first book on Albanian heraldry would be published in Tirana, only in 2000 by Gjin Varfi (Varfi 2000), in whose bibliography there is reference to Matkovski's article.

The paper is divided into three chapters. The first chapter is divided into three subsections. The first is subtitled: *Did the Balkan Peoples Have State or Land Coats of Arms Before the Arrival of the Turks?* The text is taken in its entirety from the chapter of the same name from the book “Coats of arms of Macedonia”. It claims that it has been proven that the South Slavic countries, including Albania, did not have state or territorial coats of arms before the arrival of the Ottomans (M 3; A 93).

In the second subtitle: *Western European Heraldic Influence in Albania and the Appearance of Albanian Coats of Arms*, Matkovski describes three waves of European heraldic influence in Albania: The first wave is the Crusades (1080-1108), the second - the Kingdom of Thessaloniki (1204) and the third - the time of Skanderbeg (1479). Here, Matkovski concludes that the first family coats of arms in Albania are those of Kastrioti, Dukagjini and Musaki. In the text that follows, we will use this form of surnames, traditional for the Albanian language, but the forms as written in the coats of arms themselves, will also be given.

In the third subtitle: *Were There Albanian Coats of Arms in the First Western European Collections of Coats of Arms*, Matkovski extensively describes the armorials of Ulrich Richenthal (1420), Grünenberg (1483), Munster's Cosmographia (1544), Virgil Solis (1555), and finally concludes that there are no Albanian coats of arms in them. Only in Siebmacher (1605) he finds Albanian coats of arms, without describing them here (M 10; A 97).

The second chapter is titled *Albanian Coats of Arms in Heraldic Sources*. The first subtitle of this chapter: *The importance and significance of the heraldic sources called “Illyrian Coats of Arms”*, is completely taken from the chapter of the same

грбови во хералдичките извори. Првиот поднаслов од оваа поглавје е: *Важноста и значењето на хералдичките извори наречени „Илирски грбовници“*, е целосно преземено од истоименото поглавје од „Грбовите на Македонија“, со замена на параграфот за македонскиот грб со соодветен за албанскиот грб (M 19; A 99).

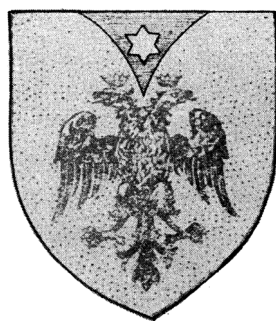
Вториот поднаслов е *Албански грбови во книгата на Барлети (1508-1510)* во кој е споменато делото *Историја на животот на Скендербег* (1508) во која наведува дека се поместени два симболи на Скендербег, од кој едниот е печат (сл. 4), а другиот целосен грб. Грбот го има следниот блазо: на злато, црн двоглав орел со круна над секоја од главите. На син клин од чело сребрена шестокрака звезда (сл. 5) (M 23; A 100).

Во скенираната верзија на оваа книга во Конгресната библиотека во Вашингтон, ги нема овие илустрации (Barleti 1508). Најверојатно сл. 5 потекнува од книгата *Албанците и балканското прашање* објавена во 1904 година, во Неапол. (Schiro 1904, 1).

Во третиот поднаслов *Албански грбови во грбовникот на Корениќ-Неорик од 1595*, по дадениот целосен опис на грбовникот, повторно преземен од „Грбовите на Македонија“, се дадени грбовите на Кастриотиќ (Castrriottich) и Дукаѓиновиќ (Dvcaginovich) (Матковски 1969с, 12). Емблazonот на грбот на Кастриоти е ист како кај Барлети, но овојпат и со челенка: од круна двоглав орел како на штитот. Мантијата е црвена поставена златно. Приложената слика (сл. 6) не е од овој грбовник. Соодветната слика од грбовникот е сл.7. Описот на Матковски вели: „Двоглав црн орел со раширени крила на златно поле од штитот. Над главите на орлите има плав триаголник, а во него шестокрака златна звезда со драгоцен камен во средината. Над штитот шлем со крст каков што



Сл./Fig. 4



Сл./Fig. 5

name from “The Coats of Arms of Macedonia”, by replacing the paragraph about the Macedonian coat of arms with the corresponding one about the Albanian coat of arms (M 19; A 99).

The second subtitle is *Albanian coats of arms in Barletti’s book (1508-1510)* which mentions the work *History of the Life of Skanderbeu* (1508) in which he states that two symbols of Skanderbeu have been found, one of which is a seal (fig. 4), and the other full coat of arms. The coat of arms has the following blazon: Or, a double-headed eagle displayed and ducally crowned Sable and on a pile arched in chief Azure a six-pointed star Argent (fig. 2) (M 23; A 100).

The scanned version of this book at the Library of Congress in Washington, D.C. does not have these illustrations (Barleti 1508). Probably, fig. 5 comes from the book *Albanians and the Balkan Question* published in 1904 in Naples. (Schiro 1904, 1).

In the third subtitle, *Albanian coats of arms in the Armorial of Korenic-Neoric from 1595*, after giving full description of the armorial, again taken from “Coats of Arms of Macedonia”, the coats of arms of Castrriottich and Dvcaginovich are presented (Матковски 1969с, 12). The emblazon of Castrioti’s coat of arms is the same as Barletti’s, but this time with a crest: issuing from crest coronet, a double-headed eagle displayed Gules ducally crowned Or. The mantle is Gules doubled Or. The attached picture (fig. 6) is not from this coat of arms. The corresponding picture of the coat of arms is (fig. 7). Matkovski’s description reads: “A double-headed black eagle with wings spread on a golden field on the shield. Above the heads of

the eagles is a blue triangle, and within it is a six-pointed gold star with a precious stone in the middle. Above the shield, a helmet with a cross such as the crusaders or European knights wore on tournaments. On both sides of the helmet there is a pleated drapery in yellow and black whose tufts descend on both sides



Сл./Fig. 6

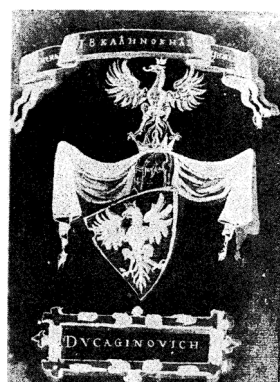


Сл./Fig. 7

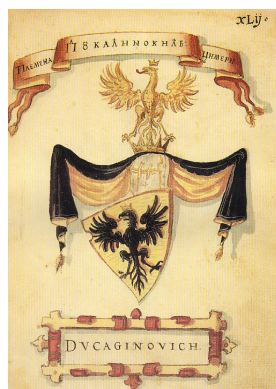
носеле крстоносците или европските витезови по турнирите. Од двете страни на шлемот има набрана драперија во жолта и црна боја чии туфни се спуштаат на двете страни на штитот. Над шлемот се наоѓа кралска круна, а на круната има уште еден двоглав орел со раширени крила. Над главите на орлите има по една мала круна“ (M 23; A 102).

Грбот на Дукагини е на злато црн орел со круна (сл. 8). Челенка: од круна орел со круна. Матковски овој грб го опишува: „Во златен штит има црн едноглав орел со раширени крила и долг широк опаш. На главата на орелот има мала круна. Над штитот има плав шлем со крст, а од двете страни на шлемот има набрана драперија од црн и жолт брокет. Над шлемот стои петокрака кралска круна. Над круната има едноглав орел со раширени крила. Орелот има жолта боја со црвен оквир. Над главата на орелот има уште една мала круна.“ Слика во боја од овој грб (сл.9).

Понатаму следуваат наслови за други грбовници со полниот елаборативен опис на соодветниот грбовник преземен во целост од „Грбовите на Македонија“ и тоа: Палиник (XVIIв) со грбот на Дукагиновиќ (Dukassinouich) (сл. 10) (M 30; A 105), Алтхановиот (1614) со грбот на Дукагиновиќ



Сл./Fig. 8



Сл./Fig. 9



Сл./Fig. 10



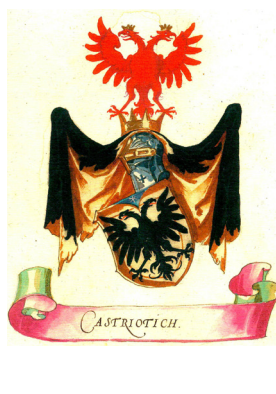
Сл./Fig. 11



Сл./Fig. 12



Сл./Fig. 13



Сл./Fig. 14

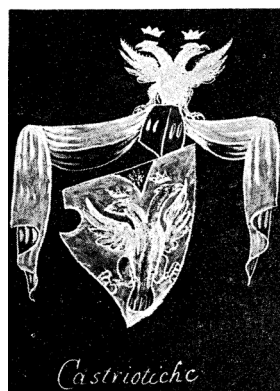
of the shield. Above the helmet is a royal crown, and on the crown is another two-headed eagle with spread wings. Above the heads of the eagles is a small crown” (M 23; A 102).

Dukagjini’s coat of arms is Or, an eagle Sable crowned Or (fig. 8). Crest: Issuing from a crest coronet a crowned eagle Or. Matkovski describes this coat of arms: “In a golden shield there is a black one-headed eagle with spread wings and a long wide tail. On the eagle’s head is a small crown. Above the shield is a blue helmet with a cross and on either side of the helmet is a pleated drapery of black and yellow brocade. Above the helmet stands a five-pointed royal crown. Above the crown is a single-headed eagle with spread wings. The eagle has a yellow color with a red frame. Above the eagle’s head is another small crown.” The color version of this coat of arms (fig.9).

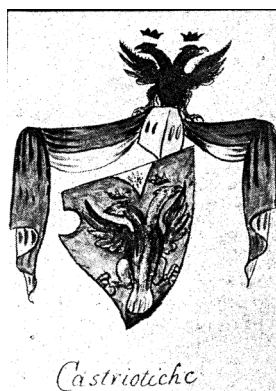
Then there are titles for other armorials with the full detailed description of the corresponding armorial taken fully from the “Coats of Arms of Macedonia”, namely: Palinic (XVII century) with the coat of arms of Dukagjinovic (Dukassinouich) (fig. 5) (M 30; A 105), Althan (1614) with the coat of arms of Dukadinović (Дукаѓиновић) (Fig. 11) and inverse (Fig. 12) (M 33; A 109), the Belgrade one (1620) with the coat of arms of Castriotich: Or, a double-headed eagle Sable. The attached image is from the Korenic-Neoric Armorial

(Дукаџиновиќ) (сл. 11) инверзно (сл. 12) (М 33; А 109), Белградскиот (1620) со грбот на Кастриоти (Castriotich): на златно, црн двоглав орел. Приложената слика е всушност од Корениќ Неориќ (сл. 13), додека од Белградскиот грбовник е сл. 14. (М 37; А 110). Потоа продолжува со Фојничкиот (1675) и оставината на Људевит Гај, со грбовите на Кастриотиќ (Castriotich) (сл. 15) инв. (сл. 16) и Дукаџиновиќ (Ducaginovich) (сл. 17) инв. (сл. 18) (М 41; А 116), со истиот блазон како претходно, потоа со Оловскиот (1689) (М 43; А 117) каде што грбовите се претставени линиски на Кастриотиќ (Castriotich) (сл. 19) и Дукаџиновиќ (Dukaginovich) (сл. 20).

Во поднасловот *Албанскиот грб во ракописната Стематологија на Павле Ритер Витезовиќ од 1694*, е прикажан првиот земски грб на Албанија со блазон, сино, на зелен брег бел замок (сл. 21) инв. (сл. 22), за кого Матковски погрешно смета дека тоа би можел да биде грбот на Драч, а всушност се работи за грбот на Берат (Varfi 2000, 108). Матковски го опишува истиот како: „Штитот на грбот има квадратна или шпанска форма. Полето на штитот е поделено во две бои; две четвртини се со зелена боја а една четвртина со жолта боја. Зелената боја е горе жолтата доле. Во штитот има тврдина – кула како амблем во



Сл./Fig. 15



Сл./Fig. 16



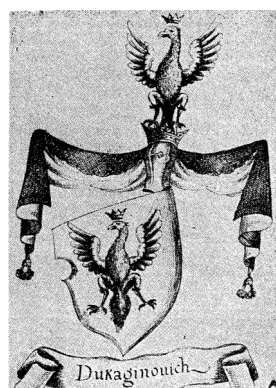
Сл./Fig. 17



Сл./Fig. 18



Сл./Fig. 19



Сл./Fig. 20



Сл./Fig. 21



Сл./Fig. 22

(Fig. 13), whereas the one from Belgrade II is Fig. 14 (М 37; А 110). Then it continues with Fojnica armorial (1675) and the estate of Ljudevit Guy, with the coats of arms of Castriotich (Fig. 15) inv (Fig. 16) and Ducaginovich (Fig. 17) inv (Fig. 18) (М 41; А 116), with the same emblazon as before, then with the Olovo armorial (1689) (М 43; А 117) where the coats of arms are presented in line drawing for Castriotich (Fig. 19) and Dukaginovich (Fig. 20).

In the subtitle *Albanian coat of arms in Pavle Ritter Vitezović's manuscript Stematography from 1694*, the first state coat of arms of Albania is shown with a blazon, Azure, issuant from base Vert a castle triple-towered Argent, its port Sable. For a crest, it is crowned with an arched ducal crown proper (Fig. 21) inv. (Fig. 22), which Matkovski mistakenly believes could be the coat of arms of Durrës, and in fact it is the coat of arms of Berat (Varfi 2000, 108). Matkovski describes it as: “The shield on the back has a square or Spanish shape. The field of the shield is divided into two colors; two quarters are green and one quarter yellow. Green is above, yellow is below. In the shield there is a fortress - a tower as an emblem in white color with a door and embrasures. Above the shield there

бела боја со врата и пушкарници. Над штитот има голема златна круна каква што имаат сите земски грбови.“ (M 45; A 119).

Во *Албанскиот грб во печатената Стематологија на Павле Ритер Витезовиќ*

од 1701 година се опишува грбот на Албанија како: на злато, три црнечки глави со црвени ленти (с. 23) (M 52; A 124). Во статијата е дадена страница каде што насловот и самиот текст под грбот се за Албанија и самиот текст вели „Бели кули“. Но, самиот грб, во сите изданија на Стематологијата, е всушност на Бесарабија (сл. 24). Најверојатно станува збор за некоја подврсана верзија од отфрлени погрешно испечатени листови. Во сите изданија на Стематологијата грбот на Албанија е како на сл. 25.

Во *Албанскиот грб во Стематологија на Христофор Жефаровиќ* од 1741 прикажан е грбот на Албанија со сребрен замок (сл. 26). (M 57; A128).

Понатаму се споменуваат и други грбовници, каде што повторно е даден опширен опис од книгата „Грбовите на Македонија“ и малку текст за албанските грбови. Најнапред се оние во кои се наоѓа грбот на Кастриоти како Берлинскиот грбовник од крајот на XVII век (M 47; A 121). Тука е дадена всушност сликата од Кореник-Неориќ (сл. 7). Во грбовникот на Иво Сарака во Дубровник 1746 год. се дадени грбовите на Кастриотиќ (Castriotich) (сл. 27) инв. (сл. 28) и Дукаќиновиќ (Ducaginovich) (сл. 29)



Сл./Fig. 23



Сл./Fig. 24



Сл./Fig. 25



Сл./Fig. 26

coat of arms of Albania is described as: Or, three moor's heads Sable banded Gules (Fig. 23) (M 52; A 124). In the article there is a page where the title and the text below the coat of arms are about Albania and the text itself says “White Towers”. But the coat of arms itself, in all editions of the Stemmatographia, is actually of Bessarabia (Fig. 24). It is most likely a bound version of discarded misprinted sheets. In all editions of the

Stemmatographia, the coat of arms of Albania is as in Fig. 25.

In the *Albanian Coat of Arms in Hristofor Zhefarovic's Stemmatographia from 1741*, the coat of arms of Albania is Azure, issuant from base Vert a castle triple-towered Argent, its port Sable, with the shield crowned with an arched ducal crown (Fig. 26). (M 57; A128).

Other armorials are also mentioned, where

again a detailed description is given from the book “The Coat of Arms of Macedonia” and a little text about the Albanian coats of arms. First of all, there are those with the coat of arms of Castrioti (fig. 13), similar to the Berlin coat of arms from the end of the 17th century (M 47; A 121). Here is actually the picture from Korenic-Neoric (fig. 7). In the coat of arms of Ivo Saraka in Dubrovnik 1746, the coats of arms of Castriotich is



Сл./Fig. 27



Сл./Fig. 28



Сл./Fig. 29



Сл./Fig. 30

инв. (сл. 30) (М 59; А 130). Дополнително, во грбовникот на грофот Ладислав Фестетиќ од 1837 год. во описот на Матковски на грбот на Кастриоти не се споминува „синиот триаголник, над главите“ (М 60; А 132).

Во продолжение, Матковски споминува албански грб во манастирот Петковица кај Шабач од 1825 година (сл. 31). Се работи за икона на која има претстави од шест грба меѓу кои и грбот на Албанија: бел штит со бела тврдина (сл. 32) (М 62; А 131).

Во грбовникот на Ладислав Фестетиќ од 1837 година се наоѓа грбот на Кастриоти (Castriotiche) (сл. 33) инв (сл. 34). Овој претставува копија на Фојничкиот грбовник.

Во преписот од Паисиевата историја од 1845 година, Матковски го опишува албанскиот грб од Жефаровиќ (М 62; А 132), а во Шишковиот препис на Паисиевата историја (1845) е дадена сл. 35 (М 64; А 134).

Во поднасловот *Албанскиот грб во хералдичката таблица на Милан А. Симиќ од околу 1851 год.* е даден грбот со замок (сл. 36) (М 65; А 135).

Во *Книгата Благородништвото во кралството Далмација од Фридрих Хајер од 1873 година*, споминува три албански грбови



Сл./Fig. 31



Сл./Fig. 32



Сл./Fig. 33



Сл./Fig. 34

is not mentioned (М 60; А 132).

In addition, Matkovski mentions an Albanian coat of arms in the Petkovica monastery near Shabac, Serbia from 1825 (Fig. 31). It is an icon on which there are representations of six coats of arms, including

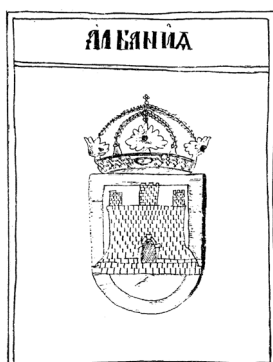
the coat of arms of Albania: Argent, a castle Argent (fig. 32) (М 62; А 131).

In the coat of arms of Ladislav Festetic from 1837 there is the coat of arms of Castriotiche (fig. 33) inv (fig. 34). This is a copy of the coat of arms of Fojnica.

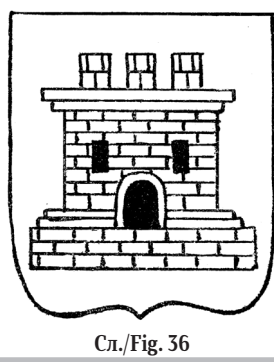
In the transcript of Paisiy's history from 1845, Matkovski

describes the Albanian coat of arms as in Zhefarovic (М 62; А 132), and in Shishkov's transcript of Paisiy's history (1845) a fig. 35, is given (М 64; А 134).

In the subtitle of *The Albanian Coat of Arms in the Heraldic Table of Milan A. Simic From Around*



Сл./Fig. 35



Сл./Fig. 36



Сл./Fig. 37



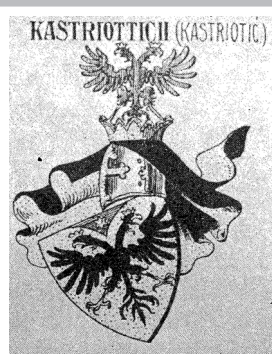
Сл./Fig. 38

(Hayer 1873). Првиот грб е означен како на албанско кралство: на сино сребрена тврдина со три кули и отворена врата. Над штитот кралска круна (сл. 37). Вториот грб прикажува црвен лав на златно поле со круна над штитот и натпис на германски, втор грб на албанско кралство (сл. 38). Како трет е претставен грбот на Кастриоти (Castriotto): на сребро сина рака која држи меч. Над штитот круна (сл. 39) (M 66; A 137).



Сл./Fig. 39

Во книгата *Благородништвото во Хрватска и Славонија од др Иван Бојничкиќ од 1899 година* (Bojnićić 1899), е даден истиот емблезон на грбот на Кастриотиќ (сл. 40), а поместен е и грбот на семејството Дукаѓини (сл. 41) (M 68; A 139).



Сл./Fig. 40



Сл./Fig. 41

Третото поглавје на статијата е со наслов *Хералдичка анализа на албанските грбови*. Во првиот поднаслов *Поделба на грбовите* е даден текстот од главата *Општи ознавања од хералдиката* од книгата *Грбовите на Македонија*, во која авторот објаснува за видовите грбови според носителот. Тука е даден само грбот на Епир, на сребро црвено куче (сл. 42) од Жефаровиќ како единствен провинциски албански грб. Матковски објаснува дека „само Епир има грб, бидејќи во средните векови честопати бил посебна феудална држава“ (M 74; A 140).



Сл./Fig. 42

1851, the coat of arms with a castle is given (fig. 36) (M 65; A 135).

The book *Nobility in the Kingdom of Dalmatia* by Friedrich Hayer from 1873 mentions three Albanian coats of arms (Hayer 1873). The first coat of arms is marked as that of an Albanian kingdom: Azure, a castle Argent triple-towered its port Sable. Above the shield, a ducal crown (Fig. 37). The second coat of arms is Or a lion Gules, shield ducally crowned and an inscription in German, the second coat of arms of the Albanian kingdom (Fig. 38). The coat of arms of Castriotto

(Castriotto) is presented as the third one: Argent an arm vested Azure holding a sword Argent hilted Or. Above the shield is a crown (Fig. 39) (M 66; A 137).

In the book *Nobility in Croatia and Slavonia* by Dr. Ivan Bojnićić from 1899 (Bojnićić 1899), the same emblazon is given on the coat of arms of

Kastriotić (Fig. 40), and the coat of arms of the Dukagjini family (Fig. 41) is given (M 68; A 139).

The third chapter of the article is titled *Heraldic Analysis of Albanian Coats of Arms*. In the first subheading *Division of Coats of Arms*, the text from the chapter *Basic Knowledge of Heraldry* is from the book *Coats of Arms of Macedonia*, in which the author explains about the types of coats of arms according to the bearer. Only the coat of arms of Epirus (Fig. 42) by Vitezović is given here as the only provincial Albanian coat of arms. Matkovski explains that “only Epirus has a coat of arms, because in the

Middle Ages it was often a separate feudal state” (M 74; A 140).

In the second subtitle *State Arms of Albania*, an analysis of the elements is given: the shield (fig. 43), the crown, the inscriptions

Во вториот поднаслов *Земски грбови на Албанија*, се дава анализа на елементите: штитот (сл. 43), круната, натписите на 8 грбови на Албанија дадени како илустрации во статијата издадена во Приштина. Мат-



Сл./Fig. 43



Сл./Fig. 44

ковски се задржува на разликите во бојата на штитот (сл. 44), особено на трите грбовни фигури: сребрена тврдина, три црнечки глави и црвен лав (M 79; A 143).

Во поднасловот *Приватно-семејни албански грбови*, Матковски зборува само за грбови на Кастриоти (11) и Дукагини (7). Истотака го спомнува и семејството Музаки за кои пишувал Соловјев, но самиот Матковски не можел да најде нивен грб во некаков извор (M 84; A 146).

Во анализата на грбот на Кастриоти, за бојата на штитот Матковски дава: за златно-жолта (9), сребрена (2) и црна (1). А за двоглавиот орел: црн (9), сребрен (1) и еднаш со рака со меч наместо орел. Овде е важно да се напомене дека клинот од чело, нарекуван од Матковски син тираголник со шестокраката звезда, воопшто не е споменат во анализата (M 85; A 149).

За грбот на Дукагини бојата на штитот е златно-жолта (5) и сребрена (2), додека амблемот, едноглав орел е постојан. Челенката е двоглав орел жолт (4) и црн (2) (M 86; A 150).

Понатаму текстот ги споменува амблемите на албанските грбови, но најмногу се задржува на лавот, за кого Матковски највеќе пишува во својата книга *Грбовите на Македонија* од која, како што покажавме, црпи голем дел од материјалот за оваа статија.

Во анализата ги дава видовите на шлемови (сл. 45), круни (сл. 46) и ленти (сл. 47) (A 155).

Објавената статија е илустрирана со 27 илустрации од кои 10 се печатени во негатив поради техничка грешка. Има и неколку заменети слики, не е јасно дали Матковски ги погре-

on 8 coats of arms of Albania given as illustrations in the article published in Pristina. Matkovski explains the differences in the color of the shield (Fig. 44), especially on the three armorial figures: a fortress Argent, three heads Sable and a lion Gules (M 79; A 143).

In the subtitle *Albanian Private and Family Coats of Arms*, Matkovski only talks about the coats of arms of Kastrioti (11) and Dukagjini (7). He also mentions the Muzaki family, about whom Solovjev wrote, but Matkovski himself could not find their coat of arms in any of the sources (M 84; A 146).

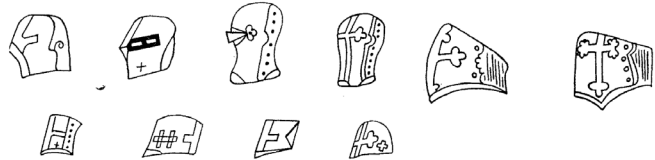
In the analysis of Castrioti's coat of arms, for the color of the shield, Matkovski gives: Or (9), Azure (2) and Sable (1). And for the double-headed eagle: Sable (9), Argent (1) and once with a hand holding a sword instead of an eagle. Here it is important to note that the wedge from the chief, called by Matkovski "a blue triangle with a six-pointed star", is not mentioned at all in the analysis (M 85; A 149).

For Dukagjini's coat of arms, the color of the shield is Or (5) and Argent (2), while the charge, a single-headed eagle, is constant. The crest is a two-headed eagle Or (4) and Sable (2) (M 86; A 150).

Furthermore, the text mentions the emblems of the Albanian coat of arms, but it mostly dwells on the lion, about whom Matkovski mostly writes in his book *Arms of Macedonia*, from which, as we have shown, he draws a largest part of the material for this article.

In the analysis he gives the types of helmets (Fig. 45), crowns (Fig. 46) and scrolls (Fig. 47) (A 155).

The published article is illustrated with 27 illustrations, 10 of which are printed in



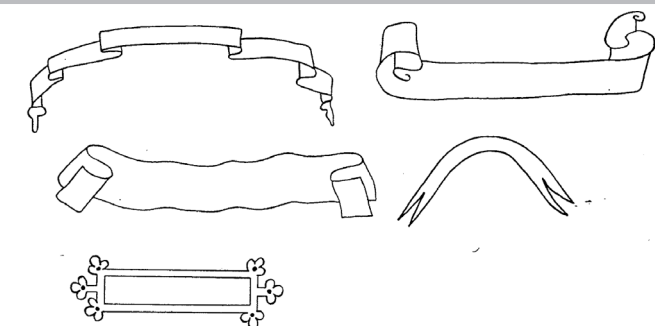
Сл./Fig. 45



Te stemat familjare kurorat kanë qenë princërore:



Сл./Fig. 46



Сл./Fig. 47

шил или пак графичкиот уредник.

Матковски при опишувањето на грбовите не користи блазон, туку опширно опишување. Огромниот дел од изворите кои ги користи се јужнословенски од пред Втората светска војна.

ЗАКЛУЧОК

Статијата на Александар Матковски „Албански грбови во минатото“, објавена на албански јазик во Приштина во 1969 година, на 69 страници со 27 илустрации, најверојатно е прво дело за албанската хералдика. Матковски статијата ја подготвува во период кога ја подготвува и книгата „Грбовите на Македонија – прилог кон македонската хералдика“, од која и го црпи најголемиот дел од материјалот. Се повикува на изворите во кои го бара и го наоѓа и македонскиот грб, а во кој е присутен или грб на Албанија или на семејството Кастриоти(ќ) и Дукаѓини(ќ). Дополнително има само уште три дела: Животот на Скендербег од Барлети од 1508-10, Благородништвото во кралството Далмација од Фридрих Хајер од 1873 година, и Благородништвото во Хрватска и Славонија од Иван Бојнички од 1899 година. Двете последни се всушност делови од Големиот и општ грбоник на Јохан Зибмахер. Во секој случај, како со македонската хералдика така и со албанската ќе поминат повеќе од четири децении по делата на Матковски пред да се појават нови и продлабочени познавања на овие теми. Ова го прави Матковски вистински пионер и визионер во неговата научна работа.

БИБЛИОГРАФИЈА • BIBLIOGRAPHY

- Младеновски Симо (2009), „Матковски Александар“, Македонска енциклопедија, (Скопје: МАНУ).
- Матковска Поликсена (2001), сопругата на Александар, документарна емисија „Александар Матковски“ (17:40), Телевизија КИСС, Тетово, <https://www.youtube.com/watch?v=XHoACA4fTZc> посетено на 26.4.2019.
- Според зборовите на Матковски од МАНУ, Фонд Александар Матковски, АЕ 53/1-5.
- Матковски Александар (1968) „Стариот земски грб на Македонија и други македонски грбови (Прилог кон македонската хералдика)“ (МАНУ АЕ 45/1-377).
- Матковски Александар (1969а) „Хералдичко претставување на Отоманската Империја во Европа“ Гласник ИНИ, 1969, XII, 1-2 (МАНУ АЕ 229/1)
- Матковски Александар (1969б) „Македонски грб од 1340 година не постои“ – писмо реакција на написот објавен во списанието Журнал на 11.10.1969 (МАНУ АЕ 53/1-5)

the negative due to a technical error. There are also replaced images, it is not clear whether Matkovski himself made the mistake, or if it was the graphic editor.

When describing the coats of arms, Matkovski does not use a blazon but extensive description. Vast of the sources used by Matkovski are South Slavic, from before the Second World War.

CONCLUSION

Aleksandar Matkovski's article "Albanian Coats of Arms in the Past" published in Albanian in Pristina in 1969, on 69 pages with 27 illustrations, is probably the first work on Albanian heraldry. Matkovski prepared the article at a time when he was also preparing the book "The Coat of Arms of Macedonia - a Contribution to Macedonian Heraldry", from which he draws most of the material. He refers to the sources in which he searches for Macedonian coat of arms, and in which he finds either the coat of arms of Albania or of the Kastrioti(c) and Dukagjini(c) families. In addition there are only three other works: *The Life of Skanderbeg* by Barletti from 1508-10, *The Nobility in the Kingdom of Dalmatia* by Friedrich Heyer from 1873, and *The Nobility in Croatia and Slavonia* by Ivan Bojnić from 1899. The last two are actually parts of Johann Siebmacher's *Great and General Armorial*. In any case, both with Macedonian heraldry and Albanian heraldry, more than four decades will pass after Matkovski's works before new and in-depth knowledge of these topics appears. This makes Matkovski a true pioneer and visionary in his scientific work.

- Матковски Александар (1969с) „Албански грбови во минатото“ објавена на албански јазик во Приштина во 1969 г (МАНУ АЕ 68/1-103).
- Barleti Marin, *Historia de vita et gestis Scanderbegi Epirotarvm principis*, Rome : Bernardino dei Vitali, [1508 - 1510] <https://www.loc.gov/item/2021666892>
- Bojnić, Ivan (1899) *Der Alder vo Kroatien und Slavonien*, Nürnberg: Bauer & Raspe.
- Heyer, Carl Georg Friedrich von Rosenfeld (1873), *Der Adel des Königreichs Dalmatien*, Nürnberg: Bauer & Raspe.
- Matkovski, Aleksandar. (1969) „Stemat Shqiptare në të kaluarën“, *Gjurime Albanologjike*. 2, Prishtina: Institut Albanologjik i Prishtinës.
- Schiro Giuseppe, *Gli albanesi e la questione balcanica*, Napoli: a spese dell'editore Ferd. Bideri, 1904, 1. <http://asa.archiviostudiadriatici.it/islandora/object/libria%3A315894#page/6>
- Varfi, Gjini. (2000) *Heraldika Shqiptar*, Shtëpia botuese Dituria, Tiranë.